

Tisztelt gyászoló Család, Közjogi Méltóságok, gyászoló Gyülekezet, elkészítő Akadémikus Társak!

Szeretettel és szomorúsággal köszöntöm Mindnyájukat professor emeritus Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia köztestületének első, majd tiszteletbeli elnöke, Kossuth-díjas belsőépítész, iparművész, a Nemzet Művésze búcsúztatásán.

„Egész életünk nem egyéb, mint visszaéneklése örömünknek, hálaadásunknak, lázadásainknak, keserőségeinknek és könnyörgéseinknek. A mi dalunk ráfelelés a Mindenség dalaira. Ha ráfelelünk.” – így ír Fekete György, *Bátorító* című könyvében.

„Ha ráfelelünk.” – e félig-meddig kérdés formájában is értelmezhető két szóra itt és most határozott igennel felelhetünk. Hiszen rendkívül gazdag, termékeny életút volt az Övé: szorgalma és fáradhatatlan tenni akarása, valamint csak a küldetéstudattal született művészekre jellemző egyénisége felejtethetlen mindannyiunk számára, akik ismertük Őt.

Ha csak címszavakban tekintünk végig a rendkívüli életpályán: belsőépítészként múzeumi kiállítási installációkat tervezett, templomok, iskolák, üdülőszállók, művelődési házak belső tereit, külföldi magyar kiállításokat. Környezetkultúrával foglalkozó hat tévésorozat forgatókönyvének volt írója és műsorvezetője. Az újraindított Magyar Iparművészet című folyóirat főszerkesztője is volt, emellett számtalan cikke jelent meg szakmai, irodalmi és közművelődési orgánumban. Belsőépítészeti munkásságának lezárása után speciális kollázstechnikát fejlesztett ki. Nyolcvanötödik születésnapja alkalmából a Pesti Vigadóban nyílt famozaik-kollázs tárlata jól illusztrálta szüntelenül izzásban lévő, örökösen átlényegülő művészmivoltát. Állandóan megújuló, másokért áldozatkész szellemiségét magán viseli a felújított többfunkciós Pesti Vigadó jelenlegi arculata, a Múcsarnokban újranyitott nemzeti szalonok sora. Kultúrpolitikus évtizedei számos eredménye közül is kiemelkedik a Nemzeti Kulturális Alap megalapítása.

De gondoljunk csak bele, mennyire ritka az emberi művészet hosszú történetében, amikor egy alkotóművész 79 évesen, a kiszámítható emberi élet alkonyán szembesül személyes sorsának talán legnagyobb kihívásával! Létre hozhat egy olyan művészeti intézményt, amely korábban nem létezett, amely visszaadhatja a magyar művészet immár hatvanegynéhány éve, erőszakkal elvett akadémiai rangú képviselőjét, sőt: még ennél többre is képes lehet. Természetesen akadámiánkról, a Magyar Művészeti Akadémiáról van szó, amely 2011-ben, Fekete György elnöklétével vált köztestületté – összhangban azzal a szellemi és formai mintával, melyet Makovecz Imre alapozott meg.

Fekete György így tekint vissza életére: **„Köszönöm kezeim képességeinek kiteljesítését, és a szellem embereinek, hogy a lét nagy kérdései iránti figyelmemet felkeltették és számon is kérték, azokban a létfontosságú órákban, amikor tettekkel kellett bizonyítani a szándékaim tisztességét.”**

Most, 2020. júniusának vége felé, búcsúztatása közben láthatjuk igazán, minő tettekkel, miféle teljesítménnyel bizonyított Ő: alig kilencéves köztestületünk hatalmas utat járt be, döntően az Ő vezetése alatt. Nagy megtiszteltetés és egyben kihívás elnökként követni Őt az Akadémia élén – ám ha valaki, akkor Fekete György minden lehetségest megtett azért, hogy e kitüntető feladat végzéséhez méltó segítséget adjon nekem és Akadémiánknak. Személyes meghatározó élményem – melyben valószínűleg sok jelenlevő is osztozik velem – az a hallatlanul pozitív, támogató, segítőkész és szeretetteli pillantás, mellyel minden felvetést és kérdést fogadott. Ha tanácsát kértem – mert soha nem tolakodott vele, viszont érdemes volt kikérnem véleményét – mindig bölcs tanácsot adott; a magyar művészeti élet és Akadémiánk minden felmerülő problémájára a lehető legteljesebb felelősségtudattal és jószándékkal, empátiával és humanizmussal, olykor sajátosan eredeti humorral is próbált megnyugtató megoldást lelteni. Mindig, mindent óriási szívvel csinált – teljes odaadással és eltökéltséggel a magyar művészet szent ügye iránt.

Hadd idézzem Őt újfent: „Üzenem a Hazának, hogy jutalom volt fiának lenni, bölcsőjében életre ringani, erős karjaiban emberré érni, közös hajlékába szegődni nemzetmegtartó szolgálatra, ünnepre, imába foglalt hálaadásra!"

Fekete György soha, senkinek nem akart ártani: minden lépését hallatlan, néha egyenesen fanatikus emberszeretet és segíteni vágyás vezérelte. Kevesen tudják elképzelni azt a lelkes odaadást és odafigyelést, mellyel az MMA hároméves ösztöndíj-pályázatának döntőbizottsági tagjaként minden tehetséges pályázatot bírált, minden művészileg értékes és előremutató ötletnek szinte gyermeki módon örülve. Ugyanakkor azt is ki kell mondani itt és most, hogy valószínűleg kevés – ráadásul hivatásából fakadóan érzékeny, és emiatt különlegesen sebezhető – művészembernek kellett valaha annyi rosszindulatú és igazságtalan támadást elviselnie, mint Neki. Egészen elképesztő az az ordító különbség, amely az Ő esetében a teljes erővel és rosszindulatú furfanggal, gátlás nélkül torzító média-szemüveg által kínált kép és a személyesen megtapasztalható valóság között tátongott. Ő mindezt több, mint sztoikus nyugalommal, teljes belső békével és keresztényi szeretettel – egyenesen derűsen tűrte. E ponton felvillan előttem kedves barátjával, Szokolay Sándorral folytatott utolsó beszélgetésem, melyre 2013. szeptemberében, Nagycenken került sor, nagy zeneszerzőnk egyik utolsó művének előadása után: frissen felvett akadémikusként egyébként éppen ekkor mutatkozhattam be személyesen Fekete Györgynek. Szokolay Sándor akkoriban már erősen a földi világból való távozására, hazamenni készült, a mélyen keresztény lélek teljes belső nyugalmaival – soha nem felejttem el azt a mosolyt, mely arcát előntötte, amint kimondta előttem a „kétely nélküli hit” kifejezést. Nos, ez a minden próbát kiálló, erős és „kétely nélküli hit” adatott meg Fekete Györgynek is – irigylésre méltó adomány, talán a legnagyobb, melyet a Jóisten kegyelméből kaphatunk.

Hogyan tudott örülni a szépségnek, a fiatalságnak, a tehetségnek! Megható volt látni azt a gyengédséget és ragyogó örömet, mellyel gyarapodó, szép és rajongásig szeretett családjáról beszélt. S legyen szó a reggeli, szinte rituális kávézásról az Akadémián – mely néha közös programunk volt, megbeszélendő az adott pillanat ügyes-bajos dolgait –, vagy éppen egy-egy, olykor szenvedélyes vitába torkolló bizottsági vagy elnökségi ülésről: hálásak lehetünk a Vele töltött időért és büszkék, hogy ilyen elnökünk volt.

Többször hallhattuk Tőle – Vele készült interjúkban, vagy személyes társalgásban egyaránt – amint Pilinszky Jánossal folytatott egykori beszélgetését felidézve, egyben hitvallást is tett: a művész dolga, hogy a sohasem voltat hozza létre. Aki művészként talentumot kapott, annak kötelessége van, és ezzel a teremtésnek kell elszámolnia. (Fekete György külön hangsúlyozta, hogy Pilinszky e ponton nem a „Teremtő”, hanem a „teremtés” szót használta.) A Bibliából tudjuk: kötelességünk e földön, hogy a kapott talentumokat kiműveljük és gyümölcsöztessük. Pilinszky így folytatta: tehát ugyanolyan üresen kell meghalnunk, mint ahogy megszülettünk, mert a talentumok gyümölcseit vissza kell adnunk a teremtésnek, hiszen a képességeket kölcsönbe kaptuk.

Ismét idézem Elnök urat: **„Pontosan tudom, hogy amikor majd elmegyek ebből a világból, hazamegyek.”**

Így is történt, eltávozott és hazament – pedig milyen boldogok lettünk volna, ha tovább tud velünk maradni, hiszen életereje végtelennek tűnt! De nem hagyott magunkra minket: legyen vigasztalásunk, hogy e világból való eltávozása által jelentősen erősödött égi akadémiánk, amelynek valóságára Fekete György oly sokszor utalt a Kecske utca ihletett, csillagos égboltja alatt. Megboldogult Makovecz Imre, Erdélyi Zsuzsanna, Jókai Anna, Szőnyi Erzsébet, László Gyula, Páskándi Géza, Lázár Ervin, Hernádi Gyula, Gyurkovics Tibor, Szokolay Sándor, Sára Sándor, Kocsár Miklós, Makkai Ádám, Tornai József, Török László, Kő Pál – és még sokan mások, együtt vannak újra.

Hogyan is mondja a Szentírás utolsó könyve, melynek szavait Heinrich Schütz és Johannes Brahms egyaránt protestáns rekviemje zárómondatául választotta? **„Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg mostantól fogva. Bizony, ezt mondja a Lélek, mert megnyugosznak az ő fáradságuktól, és az ő cselekedeteik követik őket.”** (*János jelenésekről, 14,13*)

Ma ugyan (egy időre) búcsúznunk kell Tőle – hiszen ez a földi élet és halál szomorú rendje. De vigaszt nyerhetünk már itt a földön is, ha arra gondolunk, milyen ritkán láthatunk ennyire tökéletesen beteljesült személyes és szakmai sorsot, ilyen gazdag emberi életet – és milyen különleges szeretettel vette Őt magához az Úr! Azzal a gondolattal búcsúzzunk tehát Tőle, mellyel Fekete György a közelmúltban egyik akadémikus társunktól köszönt el, Őrá olyan jellemző módon:

„Nagyon nagy szükség van rátok ezután is odaát, hogy nekünk is érdemes legyen még élni idelent.”

Vashegyi György
elnök